

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

CO₂-voortgangverslag 2023

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

CO₂-voortgangsverslag 2023

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)

RVO

1 januari 2023 t/m 31 december 2023

Inhoudsopgave

1. Basisgegevens	3
1.1. Beschrijving van de organisatie Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	3
1.2. Verantwoordelijken CO2-Prestatieladder	4
1.3. Referentiejaar	4
1.4. Rapportageperiode	4
1.5. Verificatie	4
2. Afbakening	4
2.1. Organisatiegrenzen	5
2.2. Wijziging organisatie	5
2.3. CO2-gunningsprojecten	5
3. Berekeningsmethodiek	6
3.1. Actuele berekeningsmethodiek en conversiefactoren	6
3.2. Wijzigingen berekeningsmethodiek	6
3.3. Uitsluitingen	6
3.4. Opname van CO2	6
3.5. Biomassa	6
3.6. Onzekerheden	6
4. CO2-emissies	7
4.1. CO2-voetafdruk basisjaar	7
4.2. CO2-voetafdruk rapportageperiode	8
4.3. Trend over tijd per categorie	10
4.4. Doelstellingen	13
4.5. Voortgang doelstellingen (per scope)	14
4.5.1. Doelstelling CO2e - Groep RVO	14
4.5.2. Doelstelling CO2e - Vestiging Datacentra	15
4.5.3. Doelstellingen CO2e - subdoelstelling Groep RVO	15
4.6. Reductiedoelstelling wagenpark zero-emissie	15
4.7. Reductiedoelstelling zakelijke mobiliteit (OV- Auto zakelijk)	15
4.8. Reductiedoelstelling zakelijke mobiliteit (vliegreizen)	16
4.9. Reductiedoelstelling Elektriciteit 100% hernieuwbaar in 2030	17
4.10. Reductiedoelstelling: Gemiddeld 2% energiebesparing per jaar voor de rijksgebouwen	18
4.11. Reductiedoelstelling: Gasverbruik van alle rijksgebouwen met 30% afgenomen ten opzichte van 2019 en voor minimaal 50% afkomstig van hernieuwbare bronnen.	19
4.12. Reductiedoelstelling Afval (Scope 3)	20
4.13. Reductiedoelstelling ICT (Scope 3)	21
4.14. Reductiedoelstellingen Duurzaam Hybride werken (Scope 3):	23
5. Initiatieven	24

Inleiding

Het opstellen van de periodieke rapportage is onderdeel van de 'planning' binnen het energiemanagementsysteem dat in het kader van de CO₂-Prestatieladder is ingevoerd door RVO. Deze stuurcyclus staat beschreven in het CO₂-Managementplan RVO periode 2019- 2030.

Deze periodieke rapportage is opgesteld door het team Duurzaam RVO en beschrijft alle zaken zoals beschreven in §9.3.1 punt a t/m t uit de NEN-EN-ISO 14064-1:2019.

De volgende aspecten uit de ISO 14064-1 zijn tenminste beschreven in dit rapport:

Beschrijving van de organisatie (a), Verantwoordelijken (b), Rapportageperiode (c), Organisatorische grenzen (d), Actuele berekeningsmethodiek en conversiefactoren (f, m, n, o, r, t), Opname van CO₂ (g, h), Biomassa (f, g), Directe en indirecte emissies (i, j), Referentiejaar (k, l), Wijzigingen berekeningsmethodiek (k, l), Uitsluitingen (h), Herberekening basisjaar en historische gegevens (j,k), Onzekerheden (p) en Verificatie (s).

1. Basisgegevens

1.1. Beschrijving van de organisatie Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

De Rijksoverheid zet zich in voor een uitstekend ondernemersklimaat. Ministeries stippelen daar beleid voor uit. De taak om dit beleid uit te voeren ligt bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

Ondernemend Nederland kan bij ons terecht met vragen op het gebied van duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. Onze specialisten maken zich dag in dag uit sterk om ondernemende Nederlanders en beleidsmedewerkers vooruit te helpen. Wij bieden voorlichting en advies, financiering, de juiste contacten of gewoon een goed gesprek. We stellen regelingen op, voeren ze uit en zorgen dat wetten en regels worden nageleefd. RVO is een zelfstandig onderdeel van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK).

Practise what you preach

In 2019 is het nationale Klimaatakkoord afgesloten waarin maatregelen zijn afgesproken waarmee Nederland in 2030 55% emissiereductie bereikt, ten opzichte van 1990. Dit is een grote opgave voor de samenleving. De Rijksoverheid wil verantwoordelijkheid nemen door als organisatie zelf het goede voorbeeld te geven. Daarom is in het Klimaatakkoord het hoofdstuk 'voorbeeldrol Rijk' opgenomen met de doelstelling "klimaatneutrale bedrijfsvoering in 2030".

In het manifest 2.0 staan de volgende relevante zeven speerpunten:

- 100% zero-emissie van het wagenpark in 2028
- Restafval (maximaal 35% restafval en 30% minder afval). 30% minder totaal volume restafval in 2028 ten opzichte van 2019. Toewerken naar zero waste.
- Klimaatvriendelijke catering
- Verbeteren van maatschappelijk verantwoord inkopen
- Duurzame ICT
- Vermindering van de CO₂-uitstoot van de zakelijke mobiliteit met 50% in 2030
- Verbetering datavoorziening Dashboard (Duurzaamheid), voor CO₂-footprint en CO₂-managementsysteem

Deze doelstelling is als ambitieus te kwalificeren gegeven de uitdaging dit te realiseren bij de uitstoot in de bedrijfsvoering. In 2019 hebben de ministeries van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en de daarbij horende diensten, waar onder RVO, het manifest "verduurzaming bedrijfsvoering" opgesteld. Het manifest staat voor de bijdrage van de verschillende dienstonderdelen aan de opdracht van een klimaatneutrale bedrijfsvoering.

RVO geeft hier invulling aan met het statement "Practise what you preach" en streeft ernaar als koploper/voorloper hier uitvoering aan te geven op het gebied van verduurzaming. RVO wil hiermee het belang van maatregelen omtrent het afbouwen van emissies waar RVO een sterke invloed op heeft in de bedrijfsvoering en de keten onderstrepen.

RVO is gecertificeerd voor de CO₂-Prestatieladder op niveau 4. De CO₂- Prestatieladder helpt organisaties om hun CO₂-uitstoot inzichtelijk te maken en te verminderen. De ambitie voor RVO is om zich te kwalificeren op niveau 5 van ladder in 2025, evenals het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W). Waar de meeste overige ministeries

vooral nog op niveau 3 acteren wil RVO voor oplopen. We willen als RVO hiermee maatschappelijke impact creëren in de ketens en sectoren waarin we actief zijn.

1.2. Verantwoordelijken CO₂-Prestatieladder

De algemene directie van RVO is eindverantwoordelijk voor het behalen van de RVO-duurzaamheidsdoelen, waaronder die voor CO₂-reductie. Besluiten over maatregelen worden genomen binnen de reguliere sturingslijnen, zoals de stuurgroep Duurzaamheid.

*Figuur Organogram RVO * ("oude" versie, op dit moment vindt (re)organisatie plaats van de huidige opzet in kader van Strategie 2025; Kompas voor een duurzame toekomst ingang nieuwe organisatie structuur 1 januari 2025).*

Verantwoordelijk voor de uitvoering van de werkzaamheden in het kader van de CO₂-Prestatieladder is:

- Directieniveau, Peter van der Woude, plaatsvervangend directeur Financiën, Informatiemanagement en Facilitaire Zaken (FIFZ),
- Afdelingsniveau, Mardi Brouwer,
- Managementniveau, Jeroen Nol,
- Teamniveau, Chris Steensma (Projectleider CO₂- Prestatie Ladder).

Stuurgroep

Geeft sturing waar nodig als het gaat om ideeënvorming, reductiemaatregelen en reductiedoelstellingen en de concrete uitwerking daarvan binnen de CO₂-Prestatieladder:

- Peter van der Woude, plaatsvervangend directeur FIFZ, voorzitter,
- Mardi Brouwer, Afdelingsmanager FIFZ,
- Saskia Hallenga, Manager Nationale programma's,
- Martijn Kromjongh, Manager Subsidies,
- Annemarie Groenewoud, Afdelingsmanager Kernprocessen,
- Annette Wijering, Afdelingsmanager Internationale programma's,
- Saskia Rensen, Manager Communicatie.

1.3. Referentiejaar

Het referentiejaar is 2019 voor de RVO-organisatie.

1.4. Rapportageperiode

1 januari 2023 t/m 31 december 2023

1.5. Verificatie

De CO₂-footprint (halfjaar) is niet geverifieerd door erkende instantie. Het basis jaar is wel geverifieerd. Onze registratie tool Smartrackers maakt gebruik van de meest actuele emissiecoëfficiënten.

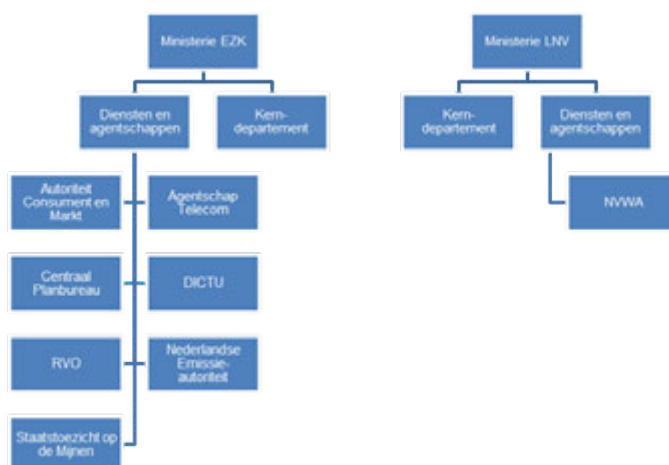
2. Afbakening

2.1. Organisatiegrenzen

RVO is een organisatie die ruim 6.500 medewerkers telt, verdeeld over 7 vestigingen heeft besloten zich zelfstandig te laten certificeren op niveau 4 van de CO₂-Prestatieladder. Om te kunnen bepalen wat allemaal binnen de grenzen van de uitvoeringsdienst valt is er ten eerste een organisatorische grens vastgesteld. Deze terminologie wordt door het Handboek van de Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden & Ondernemen (SKAO) gebruikt en bepaalt wat de afbakening is van een organisatie.

De grens is opgesteld volgens de eisen van het Greenhouse Gas Protocol, zoals beschreven in hoofdstuk 4 van het Handboek CO₂-Prestatieladder, versie 3.1. Voor de RVO Nederland is het niet mogelijk om de bepaling aan de hand van een Kamer van Koophandel-uittreksel te bepalen.

Om deze reden is besloten om de mate van zeggenschap over directies als uitgangspunt te nemen. Op deze wijze is er bepaald of RVO invloed kan uitoefenen op de betreffende directies en eventueel mee moeten worden genomen in de organisatiegrenzen. Tevens vindt u in dit document een overzicht van de directies en de bijbehorende structuur. Separaat zijn de organisatie grenzen van RVO (boundary beschrijving) uitgewerkt in de vorm van een nota.

Figuur Organogram Ministerie EZK/LNV

Onze organisatie Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) bestaat in 2023 uit de volgende directies;

- Algemene directie (inclusief Interne Audit Dienst en Concernstaf, Personeel & Organisatie)
- Directie Kernprocessen EU Directie Kernprocessen NL en Juridische Zaken
- Directie Nationale Programma's (inclusief Netherlands Space Office)
- Directie Internationale Programma's
- Directie Financiële Zaken, Informatiemanagement en Facilitaire Zaken
- Directie Klant, Advies en Informatie.

2.2. Wijziging organisatie

Sinds 1 juli 2020 is het Instituut Mijnbouwschade opgericht. Het IMG is een zelfstandig bestuursorgaan. Volgens de operationele zeggenschapmethode die we voor het ministerie hebben gehanteerd vallen zelfstandig bestuursorganen (ZBO's) buiten de scope van de CO₂-prestatieladder. Er zijn verder geen significante wijzigingen in de organisatie in de afgelopen periode.

2.3. CO₂-gunningsprojecten

Er is geen sprake van projecten met gunningvoordeel.

3. Berekeningsmethodiek

3.1. Actuele berekeningsmethodiek en conversiefactoren

Deze periodieke rapportage is tot stand gekomen op basis van het reglement van de CO₂-prestatieladder conform handboek 3.1, zoals gepubliceerd in juli 2020 door SKAO.

De emissiefactoren zijn vastgesteld op basis van de website CO₂-emissiefactoren.nl, waarbij de wijzigingslijst van SKAO als leidend wordt beschouwd.

3.2. Wijzigingen berekeningsmethodiek

Er zijn geen wijzigingen in de berekeningsmethodiek.

3.3. Uitsluitingen

Er zijn geen significante emissiebronnen niet meegenomen in de CO₂-voetafdruk.

3.4. Opname van CO₂

Er is geen sprake van opname van CO₂.

3.5. Biomassa

Er wordt binnen de organisatie geen gebruikgemaakt van biomassa.

3.6. Onzekerheden

Energie stroom	Brondata	Onzekerheden
Elektriciteitsverbruik panden	Rijkspanden via DBenergie (Dashboard RVB) Overige datahuurpanden en specialties via opgave verhuurder Bruto Vloer oppervlak (BVO) gegevens uit Huisvestingsplan maart 2021	Data over BVO is niet altijd 100% betrouwbaar. Door mutatie in afname gehuurde BVO's.
Elektriciteitsverbruik Data centra	Gebaseerd op opgave beheerder middels gebruiksrapportage	Niet zichtbaar te herleiden tot energie leverancier nota. Daarnaast is specifiek verbruik naar RVO (servers) nog nader te specificeren
Gasverbruik panden	Rijkspanden via DBenergie (Dashboard RVB) Overige datahuurpanden en specialties via opgave verhuurder BVO gegevens uit Huisvestingsplan maart 2021	Data over BVO is niet altijd 100% betrouwbaar. Door mutatie in afname gehuurde BVO's.
(Stads)warmte	Rijkspanden via DBenergie (Dashboard RVB) Overige datahuurpanden en specialties via opgave verhuurder	Data over BVO is niet altijd 100% betrouwbaar. Door mutatie in afname gehuurde BVO's.

	BVO gegevens uit Huisvestingsplan maart 2021	
(Zakelijke) ov-kilometers	SHUTTEL-rapportages decentraal per dienst. Taxi-ritten, huurauto's en internationale trein: via TEM-rapportages uitgewerkt in dashboard EZK/LNV I Nationale taxiritten: FMH-rapportage	SHUTTEL rapportages kunnen niet centraal opgevraagd worden. Hierdoor afhankelijkheid van diverse personen voor het opleveren van de gegevens. Rapportages Internationale trein niet optimaal: geen km's in genoemd waardoor handmatige berekening nodig is. internationale huurauto's: idem maar ook arbeidsintensief en complex door aantal aannames en schattingen.
(Zakelijke) reizen privé-auto	Centraal voor alle diensten: Informatievoorziening EZK-LNV@minezk.nl Via dashboard EZK/LNV	Geen onderscheid in zakelijke dienstreizen en woon-werkverkeer. Nu op basis van schatting per dienst.
Zakelijke vluchten	TEM-rapportages alle diensten uit dashboard EZK/LNV I 2021: directe toegang tot VCK travel via Dashboard	Handmatige verdeling in korte, middellange en lange vluchten.
Keten Afval	Bron gegevens zijn niet via een centraal systeem verkregen, maar via diverse kanalen (van afval verwerkers en CDV's).	Dit bemoeilijkt het controleren van de volledigheid van de stromen.
Keten ICT	In 2019 is men in gebruik zijnde apparaten op een andere manier gaan rapporteren.	De methode die voor 2019 werd gebruikt was niet geschikt om onderscheid te maken tussen nieuwe en bestaande apparatuur.
Keten Hybride werken	Wij hebben geen inzage in het energieverbruik of de afvalproductie bij de medewerkers thuis. Alleen de door RVO uitgegeven ICT-middelen zijn bekend.	Privéverbruik cijfers medewerkers zijn niet inzichtelijk.

4. CO₂-emissies

4.1. CO₂-voetafdruk basisjaar

Betreft scope 1 en 2 inclusief zakelijk verkeer.

In 2018 heeft RVO voor de eerste keer een footprint in kaart gebracht, waarna we in 2019 de footprint samen met medewerkers van de ministeries EZK en LNV hebben bepaald.

Vanwege de samenwerking binnen de EZK en LNV, waarbij alle organisatieonderdelen behoorde binnen de organisatorische grenzen van EZK en LNV gezamenlijk 2019 als referentiejaar hebben aangeduid, zal RVO dat voor de eigen certificering ook aanhouden als referentie, om zodoende ook mogelijke verwarring met betrekking tot reductiepercentages te voorkomen.

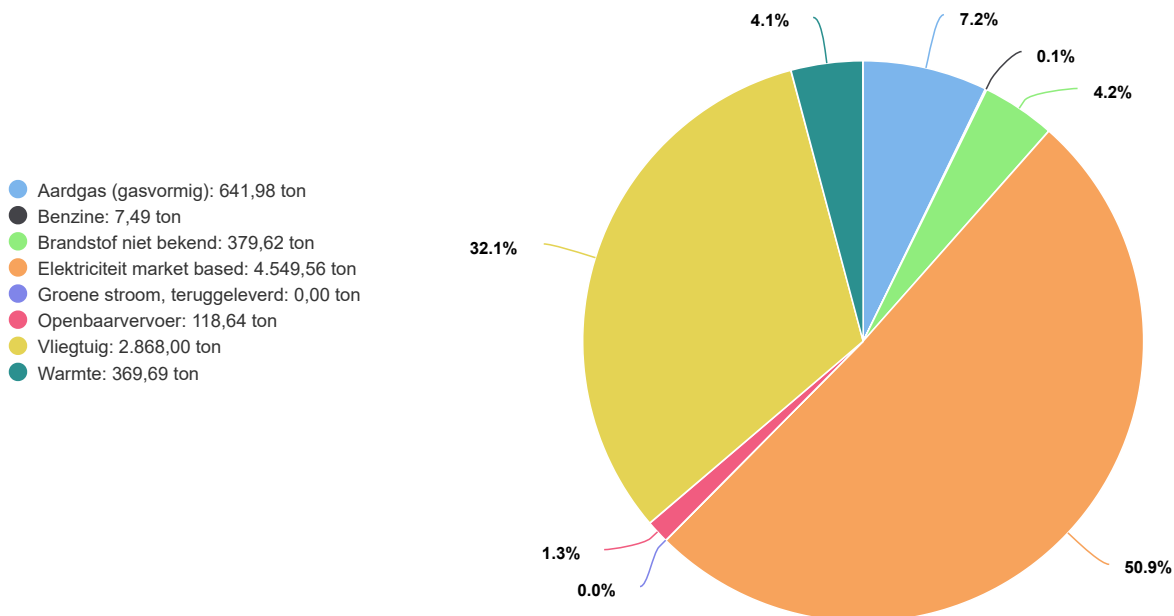
De belangrijkste factoren die in 2019 zijn vastgesteld voor RVO:

- Elektriciteit
- Vliegreizen
- Verwarmen (gas/warmte)

De cijfers van het referentiejaar zijn in deze rapportage niet aangepast.

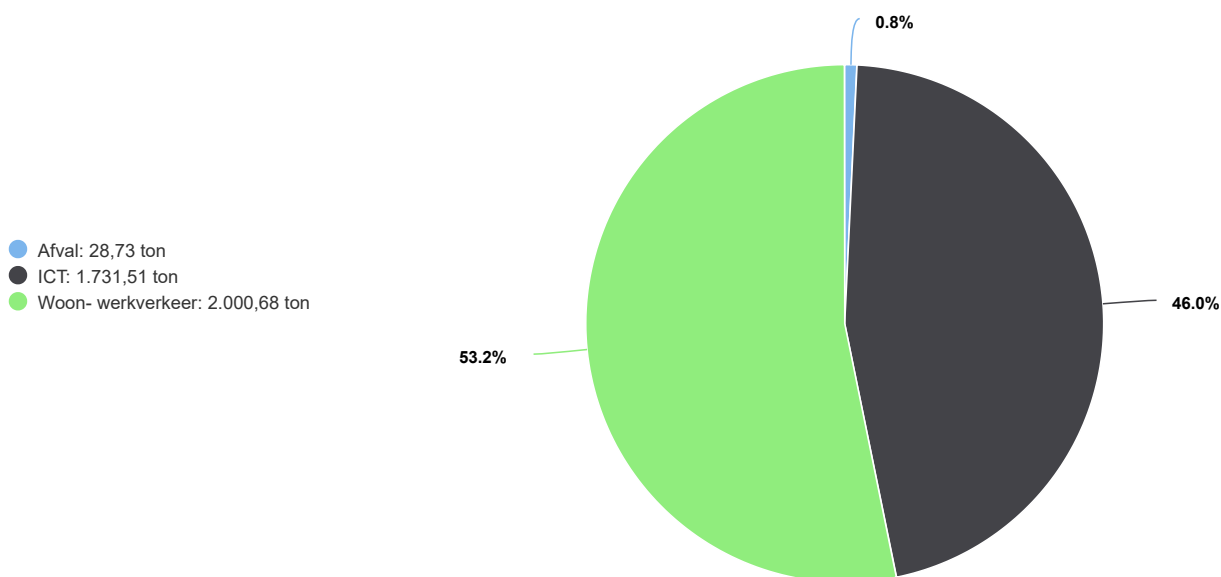
CO₂ equivalent(e) scope 1 en 2, inclusief zakelijk verkeer (8.935 ton)

2019

CO₂e scope 3, exclusief zakelijk verkeer (3.761 ton)

2019

4.2. CO₂-voetafdruk rapportageperiode

Betreft scope 1 en 2 inclusief zakelijk verkeer

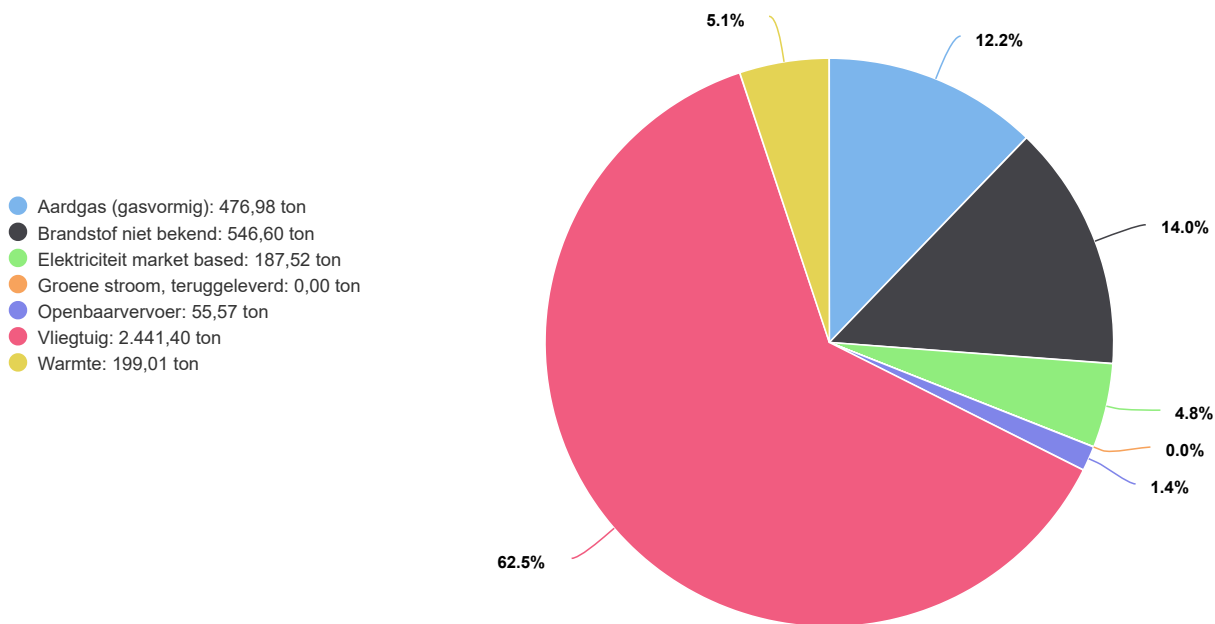
Het jaar 2023 toont een fors lagere uitstoot ten opzichte van het basisjaar, mede gerealiseerd door vergroening van elektriciteit. De uitstoot door vliegen en gebruik privé auto's neemt wel toe, maar in absolute zin zitten we nog onder niveau van 2019 als totaal. De afgesproken reductie wordt echter niet gehaald ten opzichte van de referentie jaren voor vliegen 2019 en auto kilometers 2016.

scope 3 exclusief zakelijk verkeer

Voor scope 3 is te zien dat de besparing zit in de reductie bij ICT (data centra) door verbetering van inzicht in de energie verbruiken. Wel meer woon- werkverkeer doordat medewerkers weer meer op kantoor zijn en bezoeken afleggen bij klanten en meetings en events bezoeken. Niveau ligt nog onder stand van 2019.

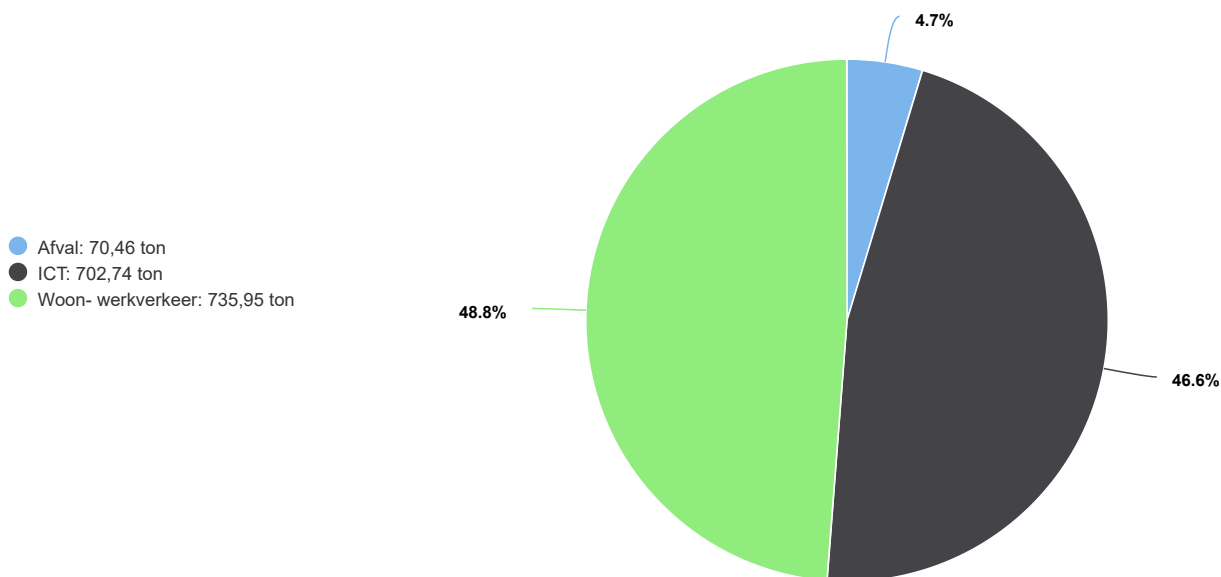
CO₂e scope 1 en 2, inclusief zakelijk verkeer (3.907 ton)

2023

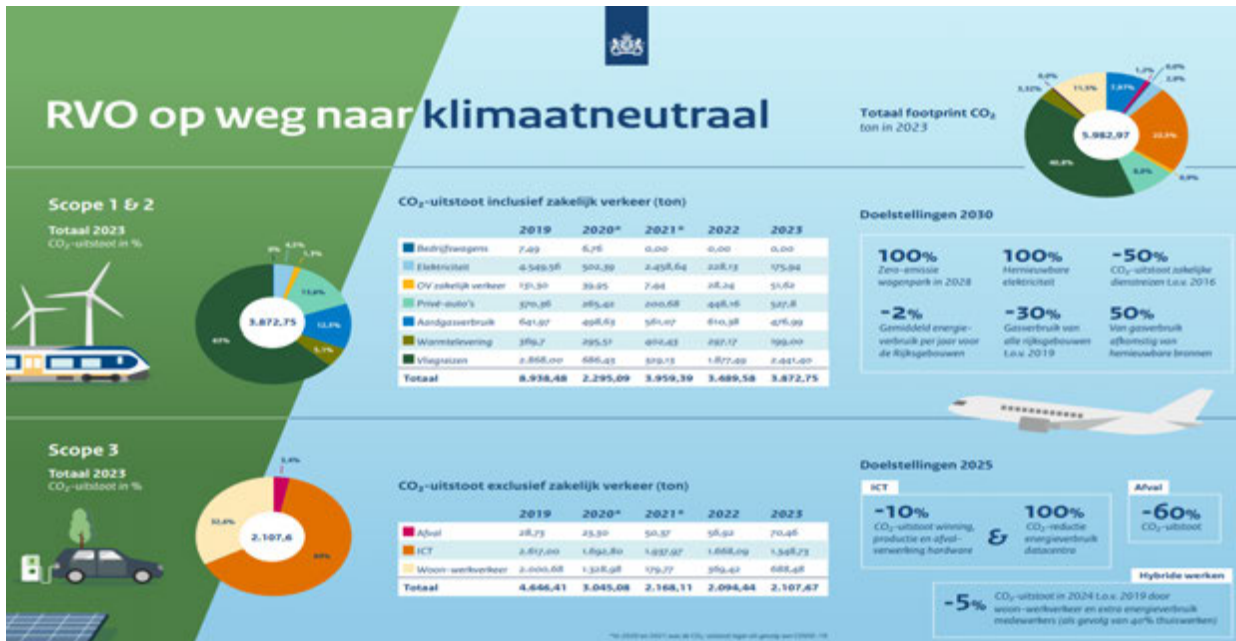

CO₂e scope 3, exclusief zakelijk verkeer (1.509 ton)

2023

4.3. Trend over tijd per categorie

Scope 1 en 2 inclusief zakelijk verkeer inclusief business travel

De CO₂ -footprint toont een stijgende lijn ten opzichte van het jaar 2022.

Ten opzichte van 2019 is de reductie van de uitstoot van elektriciteit goed zichtbaar doordat RVO dit heeft vergroend middels Garantie van Oorsprong (GVO's).

De stijging die zichtbaar is in 2023 komt door de toename op scope 1&2 door:

- Lichte stijging van aardgasverbruik
- Stijging verbruik brandstof voor zakelijke dienstreizen met privéauto's
- Grote stijging vliegen
- Lichte stijging verbruik van warmte.

Wat zich vertaalt in een stijgende trend van de CO₂ -footprint van RVO voor scope 1&2.

Scope 1 en 2 inclusief zakelijk verkeer (ton)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Totaal	8.939	2.295	3.963	3.477	3.907							
Doelstelling CO ₂ e	8.939	8.125	7.312	6.498	5.721	4.827	4.112	3.218	2.413	1609	804	0
Totaal	100%	26%	44%	39%	44%							
Doelstelling CO ₂ e	100%	91%	82%	73%	64%	54%	46%	36%	27%	18%	9%	0%

RVO wil het het pad naar reductie voorspelbaar houden met gemiddeld 10% reductie per jaar ten opzichte van ons basisjaar 2019. De grafiek laat zien dat in 2023 deze reductie nog steeds is gerealiseerd. Hiermee rekenen we ons niet rijk want de licht stijgende lijn van de doelstelling dreigt onze uitstoot te kruisen in de toekomst. De uitdaging in reductie voor de komende jaren is om nu de maatregelen voor reductie door te voeren in onze bedrijfsvoering om te voorkomen dat we de doelstellingen in 2030 niet realiseren.

Scope 3 exclusief zakelijk verkeer

Ontwikkeling is hier ook licht stijgend in 2023 ten op zichte van 2022 op scope 3 door:

- Stabiele ICT-uitstoot na een forse reductie
- Stijging woon-werkverkeer
- Stijging op afval, maar relatief gezien kleine impact.

RVO wil reductiepaden per keten voorspelbaar houden, waarbij de reductie per keten als volgt is:

- Afval, 60% CO₂-reductie in 2025 ten opzichte van 2019
- ICT, 10% CO₂-reductie in 2025 met betrekking tot de winning, productie en afvalverwerking van hardware
- 100% CO₂-reductie wat betreft het energiegebruik van datacentra (vergroening)
- (concept) Hybride werken, 5% CO₂-reductie in 2024 t.o.v. 2019 van de Scope 3 emissies veroorzaakt door woon-werkverkeer en het aanvullend energieverbruik in de huizen van RVO medewerkers als gevolg van 40% thuiswerken (gemiddeld 2 uit 5 dagen).

Keten Afval: Staat onder druk doordat er een stijging waarneembaar is voor wat betreft de restafval stroom. Krachtig sturen op scheiden/reduceren van (afval)stromen en voorkomen dat afvalstroom wordt verbrand, moet ervoor zorgen dat uitstoot zal dalen.

Keten ICT: Zit op koers mits energievoorziening kan worden vergroend waardoor groot deel van de uitstoot zal komen te vervallen. Daarnaast is er onderzoek gestart naar optimaliseren van energieverbruik datacentra.

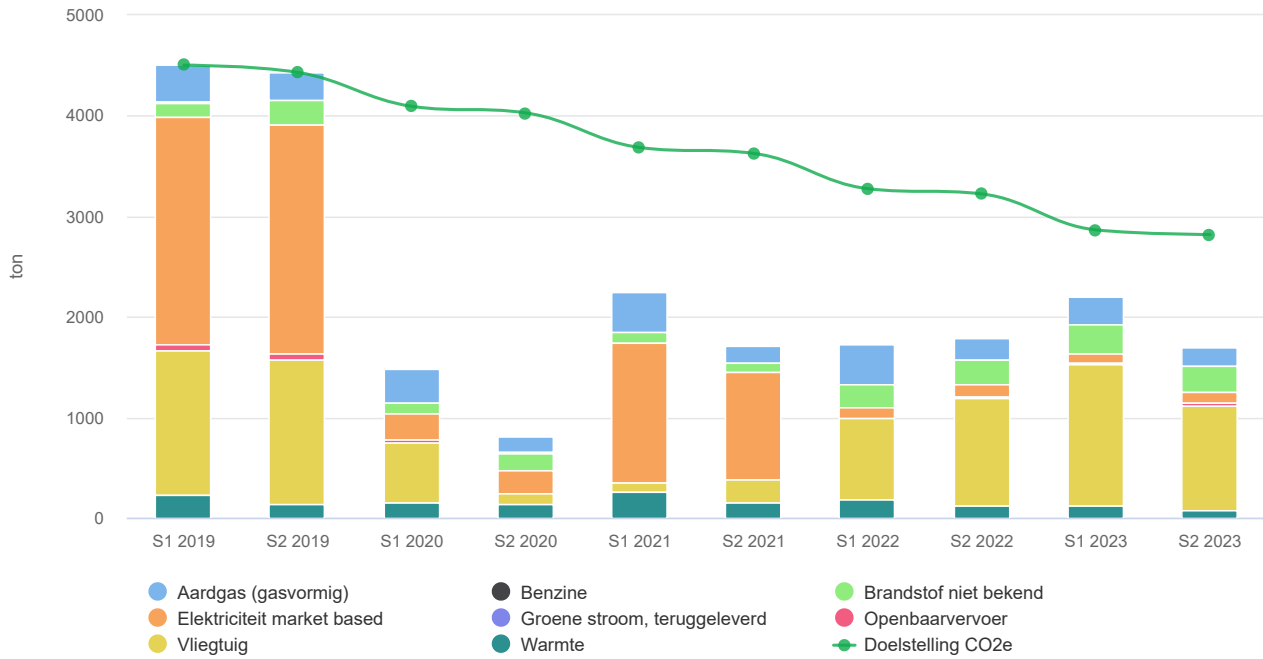
Keten Hybride werken: Hier zetten we voor nu vooral in op woon- werkverkeer, waarbij door de verduurzaming van deze kilometers doelstelling kan worden bereikt. Hiermee is er nog werk te doen om de doelstelling te realiseren, omdat de uitstoot zonder verdere reductie de doelstellingen lijn zal kruisen in de toekomst. Onderhandelingen over verduurzaming CAO RIJK lopen.

CO ₂ e scope 3 exclusief zakelijk verkeer (ton)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Totaal	4.646	3.045	2.171	2.104	1.509							
Doelstelling CO ₂ e	4.646	4.223	3.801	3.378	2.955	2.532	2.114	1.691	1.268	846	423	0
Totaal	100%	66%	47%	45%	33%							
Doelstelling CO ₂ e	100%	91%	82%	73%	64%	55%	46%	36%	27%	18%	9%	0%

De uitdaging in reductie voor de komende jaren is om nu net als bij scope 1&2 de maatregelen voor reductie door te voeren in onze bedrijfsvoering, om te voorkomen dat we de doelstellingen in 2030 niet realiseren.

CO₂e scope 1 en 2, inclusief zakelijk verkeer

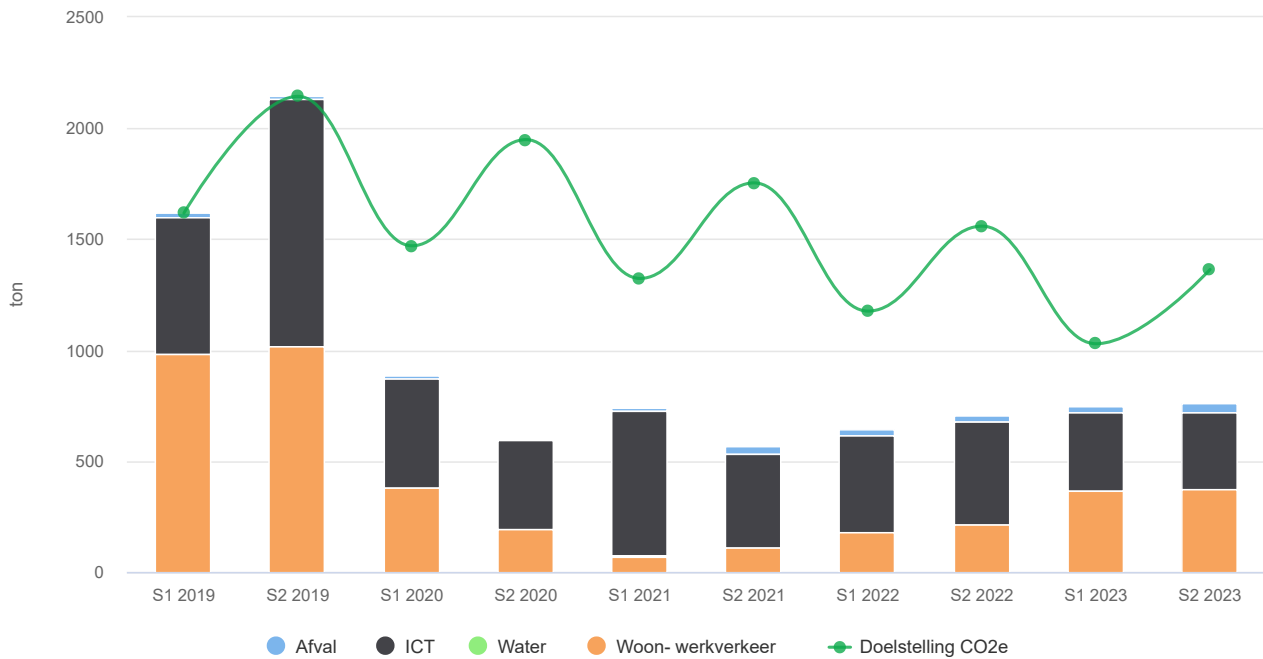
01-01-2019 t/m 31-12-2023

CO ₂ e scope 1 en 2, inclusief zakelijk verkeer (ton)	S1 2019	S2 2019	S1 2020	S2 2020	S1 2021	S2 2021	S1 2022	S2 2022	S1 2023	S2 2023
Aardgas (gasvormig)	367,03	274,95	335,27	163,36	405,03	156,03	403,66	206,73	287,32	189,67
Benzine	3,74	3,74	3,40	3,01					0,00	0,00
Brandstof niet bekend	147,93	231,69	103,73	165,94	96,98	104,69	223,70	237,72	284,38	262,22
Elektriciteit market based	2.258,32	2.291,24	263,06	239,68	1.397,67	1.060,97	107,03	134,76	84,56	102,96
Groene stroom, teruggeleverd	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Openbaarvervoer	58,27	60,37	30,13	4,48	1,76	4,63	10,97	17,33	27,50	28,07
Vliegtuig	1.434,00	1.434,00	592,92	93,51	97,65	231,48	812,33	1.065,16	1.398,82	1.042,58
Warmte	234,29	135,40	151,95	143,55	253,67	148,75	177,12	120,05	124,26	74,74
Totaal	4.503,58	4.431,39	1.480,46	813,53	2.252,76	1.706,56	1.734,80	1.781,75	2.206,84	1.700,24
Doelstelling CO ₂ e	4.503,58	4.431,39	4.093,75	4.028,14	3.683,93	3.624,88	3.274,10	3.221,62	2.864,28	2.818,37

CO₂e scope 3, exclusief zakelijk verkeer

01-01-2019 t/m 31-12-2023

CO ₂ e scope 3, exclusief zakelijk verkeer (ton)	S1 2019	S2 2019	S1 2020	S2 2020	S1 2021	S2 2021	S1 2022	S2 2022	S1 2023	S2 2023
Afval	15,32	13,41	13,02	10,28	18,18	32,18	23,37	33,54	27,73	42,73
ICT	621,60	1.109,90	494,09	397,33	652,28	423,52	434,53	458,16	356,19	346,55
Water					1,44	2,15	4,82	4,86	1,59	1,88
Woon- werkverkeer	980,29	1.020,40	379,59	196,18	72,21	107,56	178,57	212,62	365,44	370,51
Totaal	1.617,21	2.143,70	886,70	603,78	744,11	565,41	641,29	709,19	750,94	761,67
Doelstelling CO ₂ e	1.617,21	2.143,70	1.470,05	1.948,63	1.322,88	1.753,55	1.175,71	1.558,47	1.028,55	1.363,40

4.4. Doelstellingen

Hoofddoelstelling voor RVO is een klimaatneutrale bedrijfsvoering in 2030. In hoofdstuk 4.3 is het verschil tussen einddoel en sub-doelstellingen inzichtelijk gemaakt. Voor het einddoel gelden dan de reductiepercentages lineair verdeeld in tussenjaren, zoals als weergegeven in de twee tabellen in hoofdstuk 4.3. Inclusief voor de ketenanalyses (Afval, ICT en Hybride werken).

RVO heeft de volgende (sub)doelstellingen vastgesteld:

Bedrijfsvoering (scope 1 & 2, inclusief zakelijke dienstreizen)

1. In 2020 is het wagenpark 20% zero-emissie, in 2028 100%.
2. Voor zakelijke reizen (inclusief woon-werkverkeer) in 2030 50% CO₂-reductie ten opzichte van 2016.
3. 25% minder CO₂-uitstoot ten opzichte van 2019 voor het zakelijk vliegverkeer door RVO.
4. Elektriciteit 100% hernieuwbaar in 2030.
5. Gemiddeld 2% energiebesparing per jaar voor de rijksgebouwen.
6. Gasverbruik van alle rijksgebouwen met 30% afgenomen ten opzichte van 2019 en voor minimaal 50% afkomstig van hernieuwbare bronnen

Ketens (scope 3)

1. Afval, 60% CO₂-reductie in 2025 ten opzichte van 2019
2. ICT, 10% CO₂-reductie in 2025 met betrekking tot de winning, productie en afvalverwerking van hardware. 100% CO₂-reductie wat betreft het energiegebruik van datacentra (vergroening)

- (concept) Hybride werken, 5% CO₂-reductie in 2024 ten opzichte van de emissies 2019 van Scope 3, veroorzaakt door woon-werkverkeer en het aanvullend energieverbruik in de huizen van RVO-medewerkers als gevolg van 40% thuiswerken (gemiddeld 2 uit 5 dagen).

RVO wil de eigen CO₂-uitstoot blijvend verminderen in de bedrijfsvoering maar ook in de ketens, door duurzamer te reizen, het wagenpark verder te elektrificeren en het aandeel hernieuwbare energie verder te vergroten. Daarnaast willen we samen met ketenpartners maatregelen nemen in de keten om ook die verder te verduurzamen.

4.5. Voortgang doelstellingen (per scope)

Scope 1&2 inclusief business travel:

We zijn als RVO niet op de juiste koers, want op basis van de tabellen in hoofdstuk 4.3 is zichtbaar dat de uitstoot op de onderdelen vliegvluchten, zakelijke mobiliteit en verwarmen (gas en warmte) stijgt.

De CO₂-uitstoot wordt veroorzaakt door het feit dat medewerkers meer op kantoor werken en afspraken buiten de deur maken, met meer reisbewegingen tot gevolg. Dit veroorzaakt een verhoging van de uitstoot ten opzichte van 2022. De totale CO₂-uitstoot is nog wel onder het niveau van het basisjaar 2019 (pre-corona).

Er zijn nog niet genoeg maatregelen getroffen om de stijging te matigen, in het bijzonder voor zakelijke reizen. Hiervoor is een plan van aanpak mobiliteit opgesteld, maar deze is nog niet geïmplementeerd

Scope 3:

We zijn als RVO nog niet volledig op koers, want op basis van de tabellen in hoofdstuk 4.3 is zichtbaar dat de uitstoot licht stijgt, maar dat de totale CO₂-uitstoot nog onder het niveau van het basisjaar 2019 ligt.

We hebben echter een daling ten opzichte van 2019, maar zien een licht stijgende lijn ten opzichte van 2022. Als deze stijgende lijn doorzet dan raakt RVO van koers om de doelstelling te behalen.

Er zijn maatregelen getroffen om daling in het bijzonder voor ICT te realiseren. Voor mobiliteit woon- werk zijn er mogelijkheden opgenomen in het plan van aanpak voor mobiliteit, om de stijging voor woon-werkverkeer te matigen met aanvullende maatregelen.

Er zijn ook hier nog niet toereikend maatregelen getroffen om stijging te matigen in het bijzonder voor woon - werkverkeer. Hiervoor is een plan van aanpak mobiliteit opgesteld, maar nog niet geïmplementeerd.

Het duurzaamheidsdashboard, dat wij samen met EZK ontwikkelen, helpt om de om de managementinformatie te verschaffen die nodig is om te kunnen (bij) sturen op de afgesproken doelstellingen. Helaas is het nog niet gelukt om alle informatie centraal periodiek te verzamelen en naar kritieke prestatie-indicatoren (KPI's) te vertalen. We verwerken in Smartrackers de verzamelde data uit het dashboard en separaat aangeleverde gegevens om de CO₂-footprint te berekenen voor RVO. De voortgang over het jaar 2023 zal per doelstelling in de volgende hoofdstukken nader worden toegelicht.

4.5.1. Doelstelling CO₂e - Groep RVO

Meet jaar	Effect ten opzichten van 2019
2020	-9,1%
2021	-18,2%
2022	-27,3%
2023	-36,4%
2024	-45,5%
2025	-54,5%
2026	-63,6%
2027	-72,7%
2028	-81,8%

Meet jaar	Effect ten opzichten van 2019
2029	-90,9%
2030	-100%

4.5.2. Doelstelling CO₂e - Vestiging Datacentra

Meet jaar	Effect ten opzichten van 2019
2023	0%
2024	-50%
2025	-100%

4.5.3. Doelstellingen CO₂e - subdoelstelling Groep RVO

Meet jaar	Afval	Bedrijfs-wagens	Elektriciteit	Openbaar Vervoer	OV zakelijk verkeer	Privéauto's zakelijk verkeer	Verwarmen	Vliegreizen zakelijk verkeer	Woon-werkverkeer	ICT
2020	-10%	-20%	-9,1%	-4,5%	-4,5%	-4,5%	-2,7%	-8,3%	-4,5%	-1,7%
2022	-30%	-40%	-27,3%	-13,6%	-13,6%	-13,6%	-8,2%	-25%	-13,6%	-5%
2024	-50%	-60%	-45,5%	-22,7%	-22,7%	-22,7%	-13,6%	-43,8%	-22,7%	-10%
2025	-60%	-70%	-54,5%	-27,3%	-27,3%	-27,3%	-16,4%	-53,1%	-27,3%	-25%
2028	-84%	-100%	-81,8%	-40,9%	-40,9%	-40,9%	-24,5%	-81,3%	-40,9%	-70%
2029	-92%	-100%	-90,9%	-45,5%	-45,5%	-45,5%	-27,2%	-90,6%	-45,5%	-85%
2030	-100%	-100%	-100%	-100%	-100%	-100%	-100%	-100%	-100%	-100%

4.6. Reductiedoelstelling wagenpark zero-emissie

RVO beschikt in 2023 niet over een eigen wagenpark zodat, nu aan de doelstelling voor 2028 100% zero emissie wordt voldaan.

4.7. Reductiedoelstelling zakelijke mobiliteit (OV- Auto zakelijk)

Voor zakelijke reizen (inclusief woon-werkverkeer) is in het manifest afgesproken om in 2030 50% CO₂-reductie ten opzichte van 2019 te hebben gerealiseerd.

Dienstreizen gemaakt met de privéauto

	2019 S1 (Halfjaar)	2022 S1 (Halfjaar)	2023 S1 (Halfjaar)
Dienstreizen(km) S1	887.498	1.126.440 (+ 27%)	1.381.195 (+ 55%)
S2	1.032.008	1.195.642 (+14%)	1.292.489(+20%)

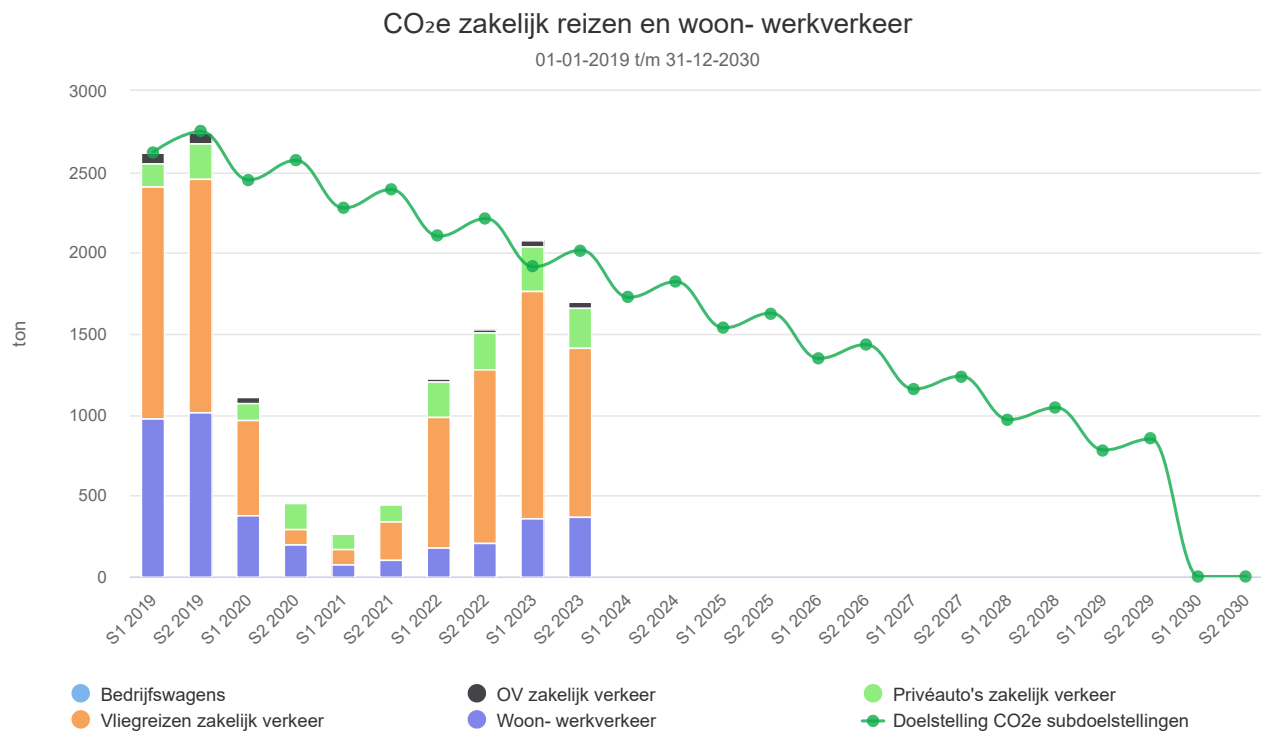
(bron. Smarttrackers)

Conclusie

Het aantal dienstreizen met privéauto gemaakt neemt nog steeds toe, ondanks het beleid binnen het Rijk is te kiezen voor ov. Het aantal kilometer ligt boven het afgesproken peiljaar 2019. De stijging van de kilometers is reden voor stijging van de uitstoot. Om deze ontwikkeling te matigen hebben we een plan van aanpak mobiliteit opgesteld.

CO ₂ e zakelijk reizen en woon-werkverkeer (ton)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030

Totaal	5.378	2.328	717	2.723	3.721							
Doelstelling CO2e verkeer	5.378	5.026	4.672	4.318	3.933	3.549	3.167	2.783	2.399	2.015	1.633	0
Totaal	100%	43%	13%	51%	69%							
Doelstelling CO2e verkeer	100%	93%	87%	80%	73%	66%	59%	52%	45%	37%	30%	0%

4.8. Reductiedoelstelling zakelijke mobiliteit (vliegreizen)

We hebben in 2023 meer vliegreizen gemaakt dan in 2022. Dit veroorzaakte in 2023 2.441 ton CO₂-uitstoot, dat is minder dan 35% reductie ten opzichte van vliegen in 2019 (2.868 ton CO₂-uitstoot).

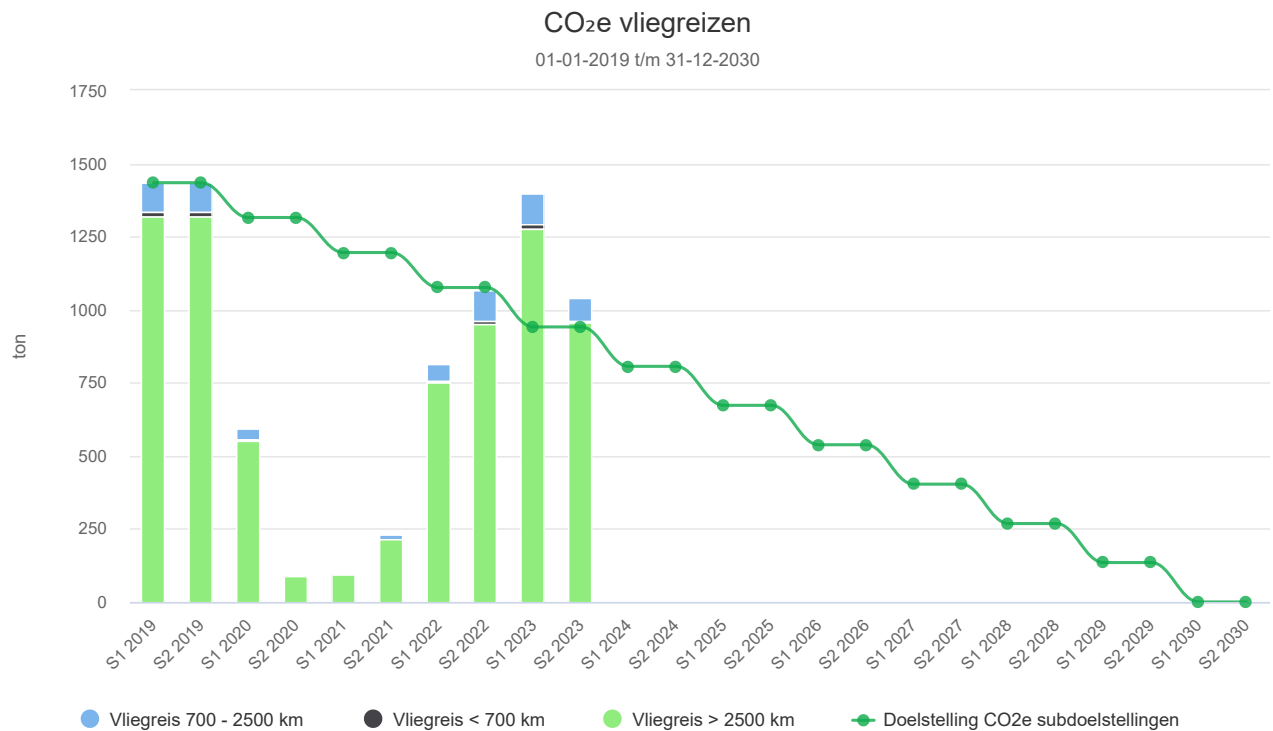
Conclusie

In 2022 haalde RVO het doel van 25% minder vliegen. In 2023 hebben we die norm overschreden. In 2023 komt RVO uit op 15% ten opzichte van 2019. Gezien het aandeel in de uitstoot door vliegreizen in de footprint, heeft dit een grote impact en zorgt voor druk op het realiseren van de doelstelling.

We zitten dus boven ons streefpercentage van 25% minder CO₂-uitstoot ten opzichte van 2019 voor het zakelijk vliegverkeer door RVO, waardoor we niet aan de doelstelling voldoen. Er is een actieplan opgesteld om deze stroom nader te monitoren voor de komende periode. Om daarna te komen met uitvoering van gerichte maatregelen om te reduceren.

CO2e vliegreizen (ton)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Totaal	2.868	686	329	1.877	2.441							
Doelstelling CO2e vliegreizen	2.868	2.630	2.390	2.151	1.881	1.612	1.345	1.076	806	536	270	0
Totaal	100%	24%	11%	65%	85%							

Doelstelling 100% 92% 83% 75% 66% 56% 47% 38% 28% 19% 9% 0%
CO2e vliegereizen

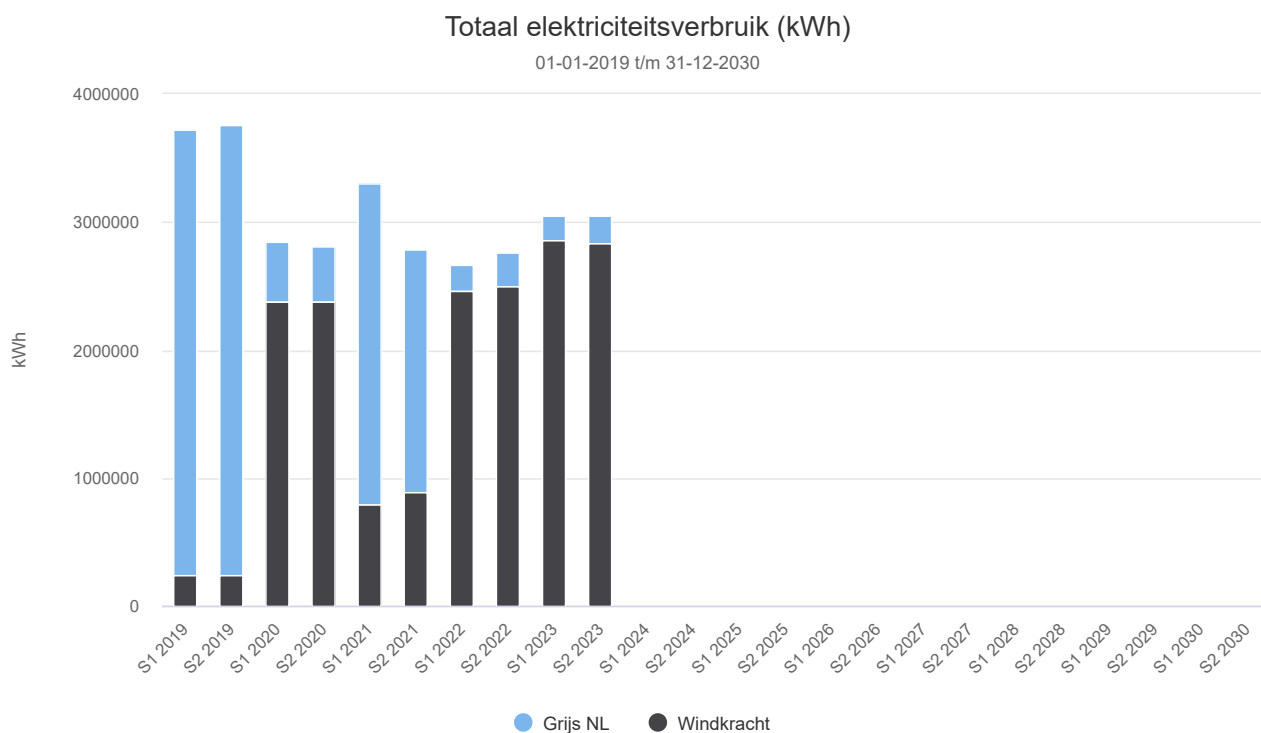
4.9. Reductiedoelstelling Elektriciteit 100% hernieuwbaar in 2030

De CO₂-uitstoot als gevolg van het elektriciteitsverbruik is in 2020 en 2021 enorm gedaald als gevolg van een uitgevoerde maatregel elektriciteit te vergroenen van panden van RVO middels garantie van oorsprong (GVO's) voor groene stroom via Rijksvastgoed bedrijf (RVB) bij Rijks-locaties en voor huurpanden Specialties (Locatie CC Den Haag) door verhuurder. Dit heeft voor een daling van 95% gezorgd t.o.v. 2019.

Conclusie

Op dit moment is 94% van het elektriciteitsverbruik van RVO hernieuwbaar. Het verder vergroenen van de grijze stroom is nog niet geregeld voor het huurpand Schepersmaat (Nam gebouw) in Assen. Door ook dit verbruik te vergroenen door aankoop van GVO's kan doelstelling worden gerealiseerd als dat niet via huurovereenkomsten is afgedwongen. Wel is zichtbaar dat verbruik toeneemt wat mogelijk te verklaren is door het huren van minder energiezuinige panden in Assen en Utrecht, met het feit dat medewerkers weer meer naar kantoor komen.

Grijze stroom (kWh) (*1000)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Totaal	7.010	904	4.400	436	412							
Doelstelling Grijze stroom	7.010	1.262	1.136	1.009	883	757	631	505	379	252	126	0
Totaal	100%	13%	63%	6%	6%							

4.10. Reductiedoelstelling: Gemiddeld 2% energiebesparing per jaar voor de rijksgebouwen

Bij energieverbruik van de panden moet onderscheid gemaakt worden tussen het elektriciteitsgebruik en verwarming (gas en warmte). De panden zijn niet in eigendom van RVO. Daarom hebben we als RVO een beperkte invloed op het terugdringen van het verbruik als gebruiker van de installaties die in de gebouwen worden gebruikt.

De primaire verantwoordelijkheid ligt bij het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). Het Rijksvastgoedbedrijf heeft de monitoring van het energieverbruik een energieanalyse gemaakt. Met deze energieanalyses is bekeken welke besparingen op pandniveau te behalen zijn. Voor de daadwerkelijke uitvoering van deze maatregelen zijn wij als RVO afhankelijk van RVB (Route kaart 3.0).

Als gebruiker hebben we echter wel invloed op het energieverbruik in de gebouwen, als het gaat om de temperatuurinstelling op de afdelingen, inrichting en gebruik van de gebouwen.

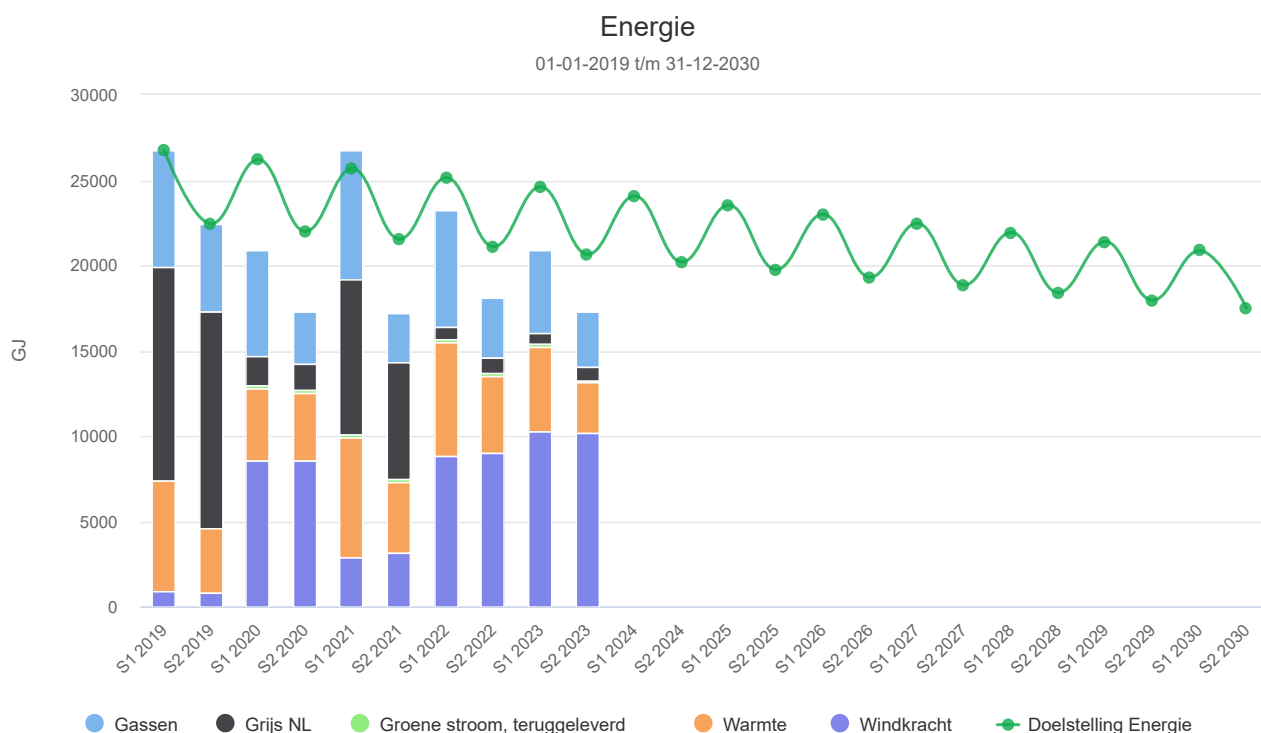
Voor de overige huurpanden is er ook een inventarisatie gemaakt van de mogelijkheden. Hier is de verhuurder verantwoordelijk en zijn wij als gebruiker indirect betrokken.

Conclusie

Het verbruik van gas daalt licht, dat van elektra en warmte stijgt licht. De totale stijging ligt nog onder de doelstelling, maar alertheid is geboden. Zeker door gebruik garantie van oorsprong (GVO's) is uitstoot niet zichtbaar bij meer verbruik.

Het feit dat deel van onze kantoren nog bestaat uit verouderde panden en installaties die niet "slim" in te regelen zijn, is een van de oorzaken dat we nog stijgen. De nieuwbouw en renovatie van onze kantoren (Assen, Zwolle en Den Haag), waarbij we verbeterde isolatie aanbrengen en instelbare installaties plaatsen, zal reductie doelstelling mogelijk maken, mits de beheerders daar op toezien.

De resultaten voor energie verbruik afname elektra, warmte en gas zie hier onder.

4.11. Reductiedoelstelling: Gasverbruik van alle rijksgebouwen met 30% afgenomen ten opzichte van 2019 en voor minimaal 50% afkomstig van hernieuwbare bronnen.

Voor de vastgoedportefeuilles van het Rijk vormen routekaarten de basis voor het verduurzamen van de rijksgebouwen. Ook een deel van de panden van RVO vallen hieronder. Voor onze gebouwen in de portefeuille is een routekaart beschikbaar (locatie Assen, Zwolle, Utrecht (Nijenoord) en Roermond)).

Voor panden die niet onder de vastgoedportefeuille vallen van het Rijk zogenaamde "Specialties" (gehuurde panden niet als eigenaar het Rijk), deze panden vallen niet onder de routekaart van het Rijk. De verantwoordelijkheid ligt bij beheerder/ eigenaar (locatie Den Haag en Utrecht (Graadt van Roggenweg)). Ook voor deze panden lopen verduurzamingsplannen. Voor de locatie Den Haag streeft de eigenaar ernaar om pand "Paris Proof" (bestaand kantoorgebouw mag dan vanaf 2040 maximaal 70kWh per m2 gebruiksoppervlak per jaar verbruiken) te maken.

Twee panden van RVO hebben een laag energielabel. Het gaat om de locaties in Assen (label G) en Zwolle (label D). Voor beide locaties zijn nieuwbouw en verbouwingsplannen in (voor)bereiding en uitvoering.

Het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) hanteert onderstaande tijdlijn als overzicht van de duurzaamheidsdoelen tot 2050. Ze nemen duurzaamheidsmaatregelen op natuurlijke momenten, waarmee we zoveel mogelijk op portefeuilleniveau aan de doelen voldoen.

OVERZICHT RVO PANDEN

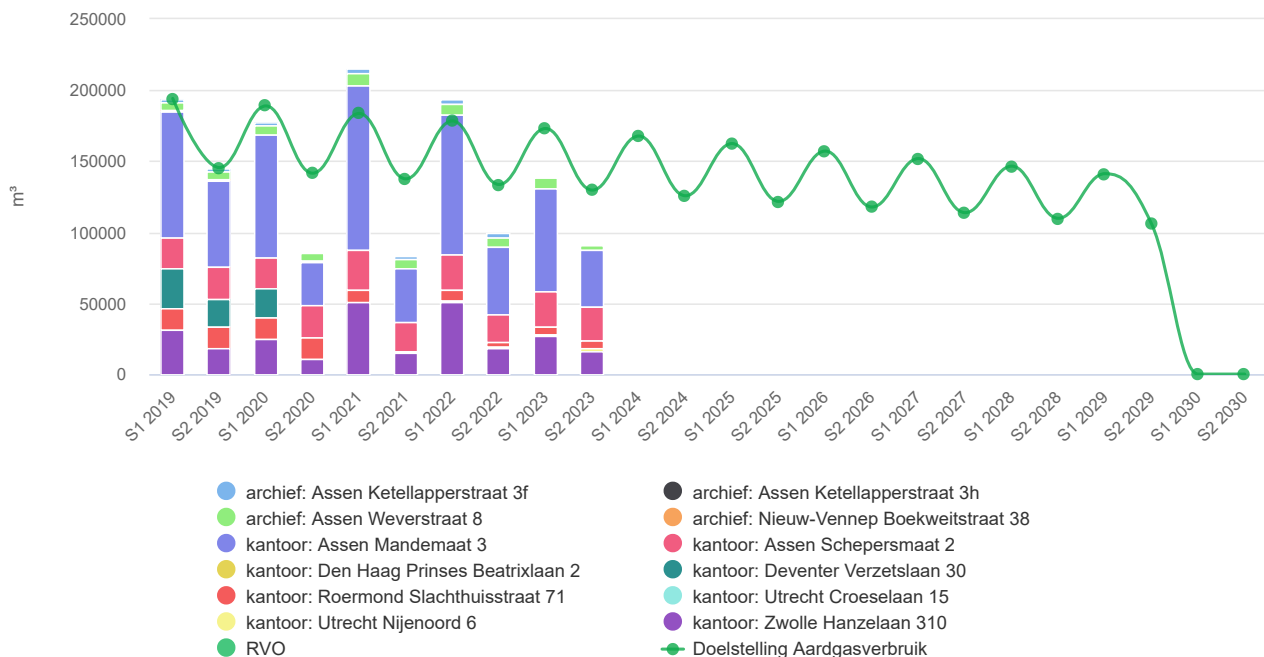
RVB maakt een planning en realiseert de maatregelen op een natuurlijk moment wanneer het financieel en technisch mogelijk is. Er vindt een afweging plaats bij het opstellen van een Meerjaren Onderhouds- en Investeringsprogramma (MOIP).

Conclusie

De panden van de RVO voldoen aan het energielabel A uiterlijk in 2030 en zijn daarmee energiezuiniger. De reductiedoelstelling kan daarmee worden behaald mits de nieuwbouw en renovatie volgens planning wordt gerealiseerd.

Aardgasverbruik

01-01-2019 t/m 31-12-2030

4.12. Reductiedoelstelling Afval (Scope 3)

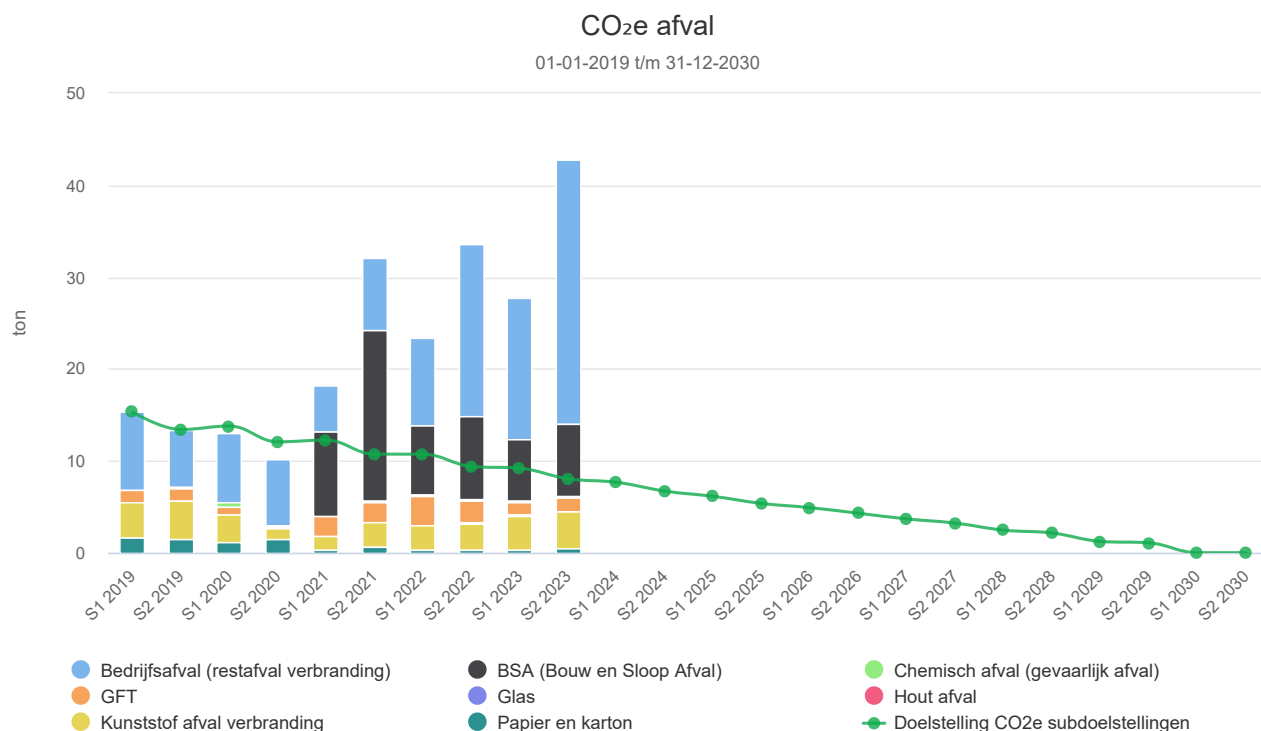
Per 1 januari 2023 worden de afvalstromen van de Rijksoverheid anders verwerkt, op basis van een nieuwe contractpartij Seenons. In de nieuwe opzet worden de stromen centraal gerapporteerd op locatieniveau. De rapportage over 2023 is nog niet volledig, omdat niet alle locaties van RVO onder het Rijkscontract vallen en data ontbreekt. Het gaat hier met name om inzage in de stromen die door Concern Dienst Verleners niet per locatie inzichtelijk zijn gemaakt met een rapportage aan de gebruikers. Afvalzorg is volop bezig om dit in te regelen. Het ontbreekt daarmee bij RVO aan verdiepend inzicht in de stromen. De doelstelling voor afval is 60% CO₂-reductie in 2025 ten opzichte van 2019.

Conclusie

Op basis van de verzamelde data in deze ketenanalyse is te zien dat het aandeel restafval groeit, veroorzaakt door verslechterde dataregistratie en onvoldoende scheiding van de stromen. Inzicht waar in de stroom deze ontstaat is nog onduidelijk, zodat treffen van gerichte maatregelen lastig is.

Per locatie zullen wij de Concern Dienst Verleners blijven bevragen de nodige inzage in de stromen te bieden en periodiek hierover te rapporteren. Daarmee kan RVO nader analyseren op welke wijze betere scheiding is te organiseren. Zo lang de restafvalstroom wordt verbrand en nog geen ander verwerkingskanaal wordt benut, is reductie niet te realiseren.

De stijging over meerdere jaren is dusdanig groot dat er aanleiding is om de ketenanalyse te herijken. Deze analyse moet aansluiten bij de geformuleerde doelstellingen, zoals in het manifest 2.0 zijn geformuleerd. Centraal staat dan de vraag welke maatregelen nodig zijn om realistische doelen te realiseren.

4.13. Reductiedoelstelling ICT (Scope 3)

Het is tot nu toe lastig gebleken om te bepalen hoeveel apparaten nieuw worden aangeschaft door RVO. Dit komt voornamelijk doordat DICTU de apparaten voor verschillende diensten inkoop. Apparaten kunnen uitgewisseld worden tussen de verschillende diensten. RVO heeft dan niet meer inzichtelijk wanneer deze apparaten zijn aangeschaft. De productie van nieuwe apparatuur is verantwoordelijk voor (naar schatting) zo'n 40-50% van de CO₂-uitstoot door ICT.

Daarnaast is de data nog niet specifiek genoeg, doordat toedeling van apparatuur (onder andere printers) niet volledig betrouwbaar is.

Elektriciteit is alleen het verbruik van datacentra, die RVO nu gebruikt. Het energieverbruik wordt per serverrack gerapporteerd. Deze worden gebruikt door alle diensten van EZK. Voor RVO is een schatting gemaakt op basis van de hoeveelheid FTE, om verbruik te kwantificeren.

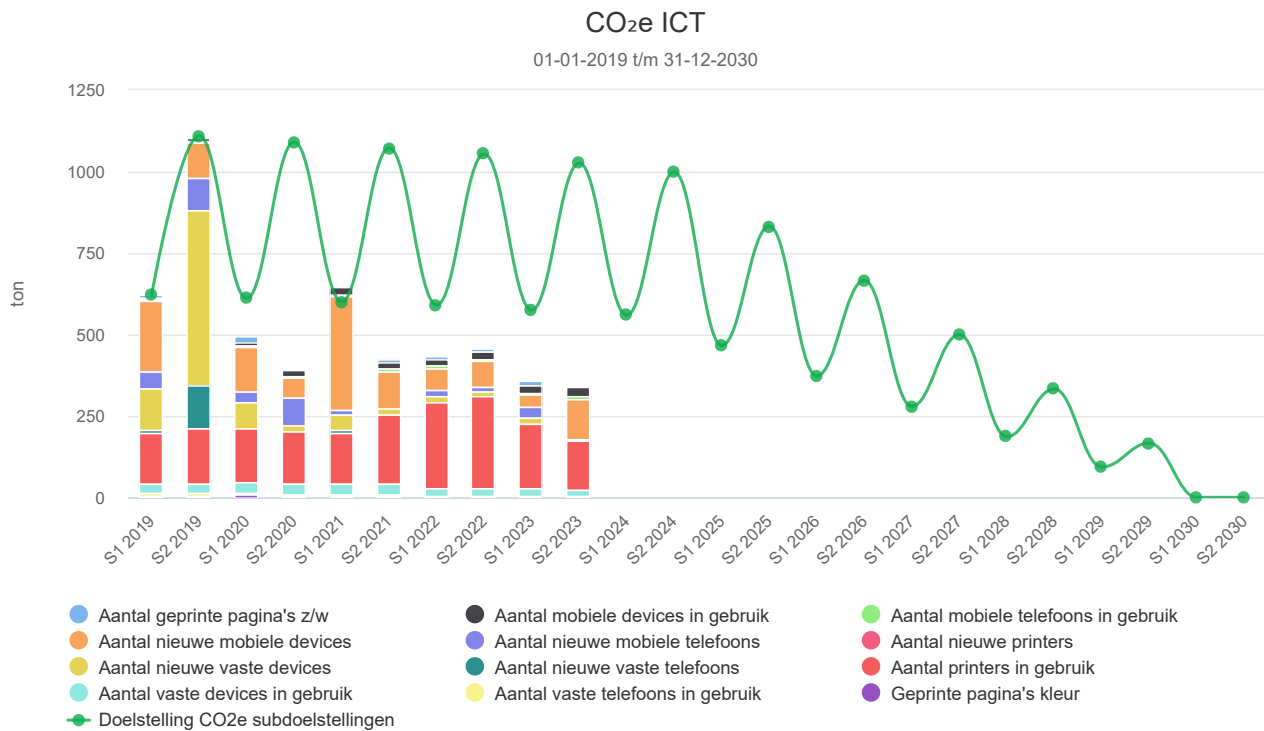
De doelstellingen voor ICT zijn:

- 10% CO₂-reductie in 2025 met betrekking tot de winning, productie en afvalverwerking van hardware
- 100% CO₂-reductie wat betreft het energiegebruik van datacentra (vergroening)

Conclusie

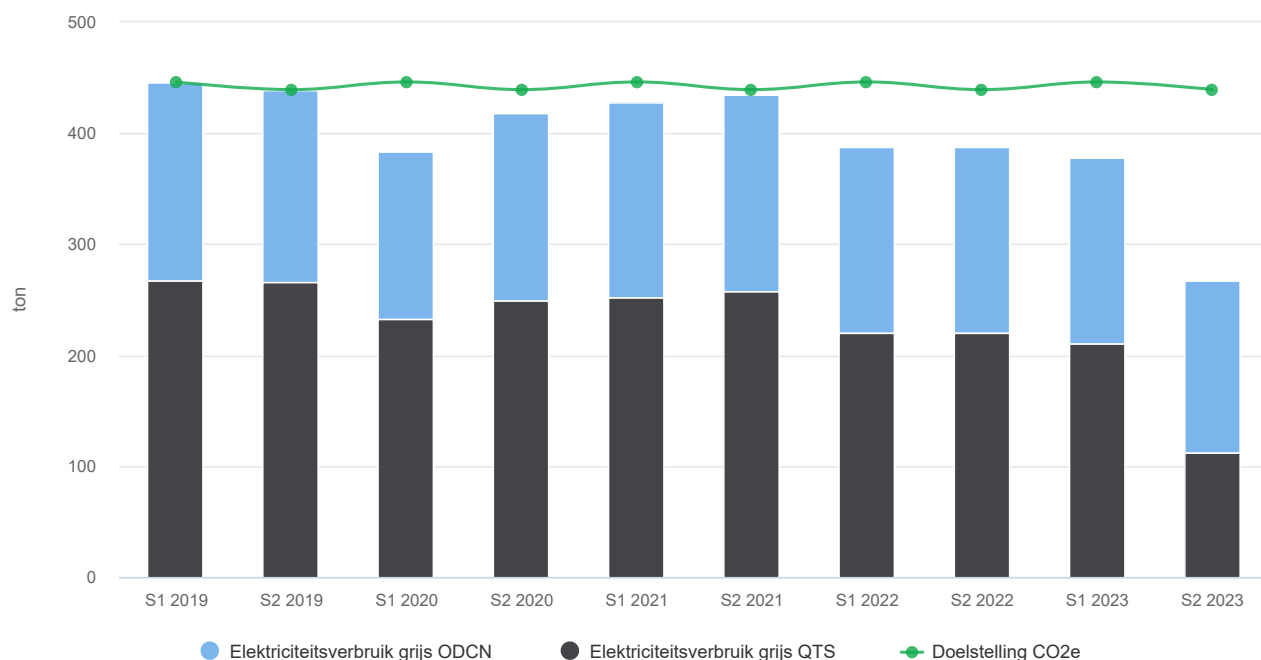
Het duurzaam inkopen van devices, verlengen van gebruikstermijn en inzet op hergebruik na het einde van de gebruikstermijn, zorgt voor reductie. Het verkrijgen van betrouwbare data blijft een problematisch door de huidige wijze van registeren.

Met de vertegenwoordigers van datacentra is overleg om stroomvoorziening te verduurzamen via groene stroom (NL opgewekt). Het betreft een financieel issue, dat voor 2024 is opgelost binnen de gestelde termijn, via contractafspraken.

CO₂e energieverbruik datacentra

01-01-2019 t/m 31-12-2023

CO ₂ e energieverbruik datacentra (ton)	S1 2019	S2 2019	S1 2020	S2 2020	S1 2021	S2 2021	S1 2022	S2 2022	S1 2023	S2 2023
Elektriciteitsverbruik grijs ODCN	178,34	174,06	150,38	168,06	174,84	176,89	166,99	168,18	167,10	155,49
Elektriciteitsverbruik grijs QTS	267,85	265,25	233,03	249,92	252,73	257,72	220,45	219,77	211,15	112,26
Totaal	446,18	439,31	383,41	417,98	427,57	434,62	387,44	387,96	378,24	267,75
Doelstelling CO ₂ e	446,18	439,31	446,18	439,31	446,18	439,31	446,18	439,31	446,18	439,31

4.14. Reductiedoelstellingen Duurzaam Hybride werken (Scope 3):

Hybride werken heeft veel aandacht in de organisatie, meerdere onderdelen houden zich bezig met deze ontwikkelingen. Gesprekken lopen met belanghebbenden om CO₂-reductie op de agenda te houden. Gesprekken zijn gestart met ketenpartners op gebied van duurzaam hybride werken, over hoe uitstoot voorkomen kan worden van woon- werk en inrichting van de thuiswerkplek. Het is niet de bedoeling de reductie van uitstoot van kantoor naar de privéwoning van medewerkers te verplaatsen. Hier zal bij maatregelen rekening mee worden gehouden.

	2019 (Halfjaar)	2022 (Halfjaar)	2023 (Halfjaar)
woon-werk S1(km)	2.174.107	839.989(- 61%)	1.679.740(- 29%)
S2(km)		967.007	1.643.054(+41%)
woon-werk fiets			
S1(km)		172.558	317.782(+46%)
S2(km)			215.742.352.420(+39%)

(bron. Smarttrackers)

Woon-werkverkeer

Het aantal woon- werk-kilometers neemt ook nog toe ondanks het beleid binnen het Rijk is om te kiezen voor ov. Het aantal kilometers ligt nog wel onder het afgesproken aantal in peiljaar 2019. Via de CAO-onderhandelingen loopt sinds september 2021 een pilot om, onder bepaalde voorwaarden en condities, via het IKB een leasefiets (elektrische fiets of speed pedelec) aan te schaffen voor woon werkverkeer en zakelijke afspraken. Sinds september 2021 hebben 150 RVO-ers hier gebruik van gemaakt, waardoor de fietskilometers toenemen.

Vergroenen privé woning

Hier voor loopt het "project verduurzaming CAO RIJK". Onderdeel is de "Groen regeling medewerker", die in de cao van het Rijk ruimte biedt voor duurzaamheidsinvesteringen in de woning, via het IKB. Het project loopt nog, al is uitbreiding van de mogelijkheden voor verduurzaming van de woning met de Groen-regeling nog niet opgenomen in de cao.

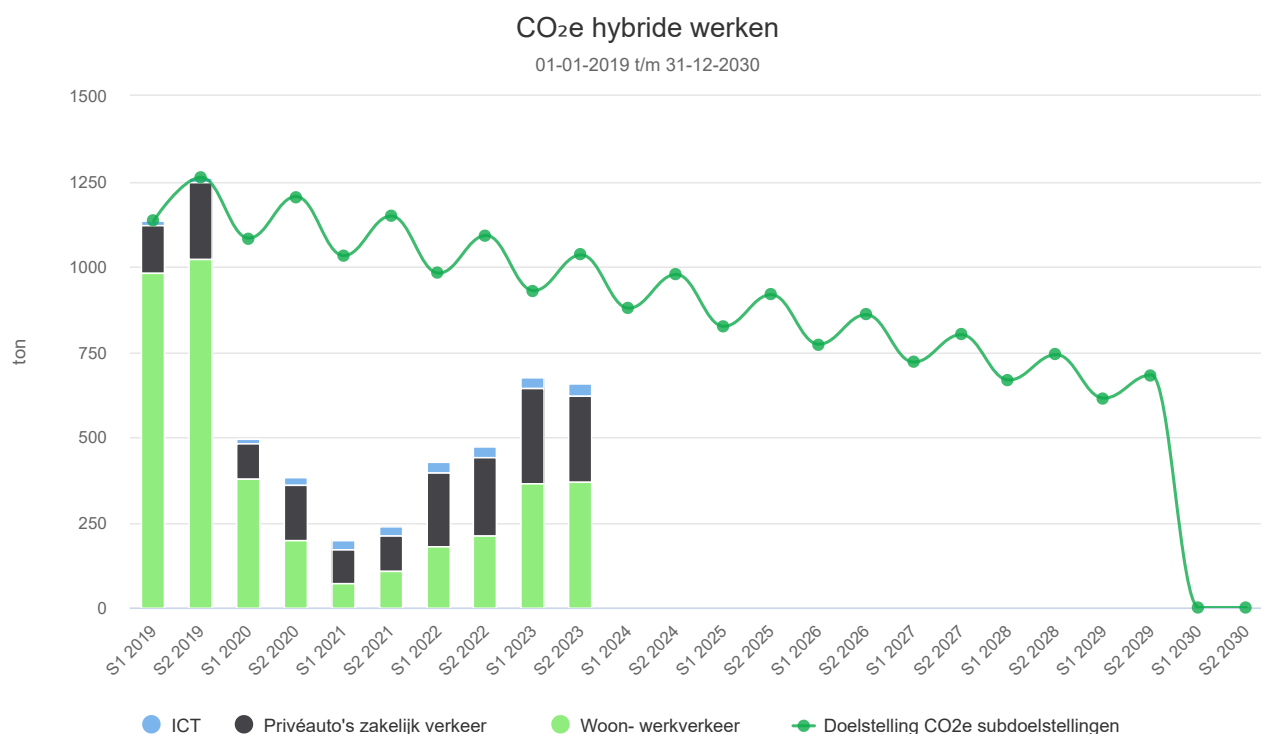
In de grafiek bevat ICT het energieverbruik van mobiele telefoons en devices van RVO. Met een schatting voor thuisgebruik van de apparatuur.

De (concept-)doelstelling voor Hybride werken is: 5% CO₂-reductie in 2024 t.o.v. 2019 van de Scope 3 emissies veroorzaakt door:

1. minder woon-werkverkeer.
2. Energieverbruik naar de huizen van RVO medewerkers als gevolg van 40% thuiswerken (gemiddeld 2 uit 5 dagen) en niet meer op kantoor.

Conclusie

Het woon-werkverkeer neemt toe doordat medewerkers meer naar kantoor komen. Zij doen dit ook meer met de auto en daarom stimuleren we naast fietsgebruik, ook gebruik van het ov. Het verschuiven van energieverbruik naar woning van medewerkers is lastig meetbaar, gezien wij nog niet beschikken over juiste informatie. De lichte stijging wordt veroorzaakt door de groei van het aantal medewerkers bij RVO. Het antwoord op de vraag of er in de thuissituatie ook gebruikt wordt gemaakt van groene stroom, is lastig te verkrijgen. Mochten er mogelijkheden voor reductie in cao worden opgenomen kan RVO dat effect laten zien.

5. Initiatieven

RVO is initiator en deelnemer aan vele initiatieven die zich richten op CO₂-reductie binnen en buiten de eigen organisatiescope. Voor de CO₂-Prestatieladder dient minimaal aan één initiatief actief te worden deelgenomen. We focussen ons op de Green business Clubs in Den Haag en Utrecht.

Green Business Club Den Haag Beatrixkwartier (GBCB)

RVO is als een van de 11 participanten betrokken bij het verduurzamen van het Beatrixkwartier in de Green Business Club Den Haag Beatrixkwartier (GBCB). We leveren een bestuurslid en nemen deel aan de activiteiten van de club.

In het jaar 2023 zijn er diverse activiteiten georganiseerd. Voor de uitwerking en rapportages verwijzen wij naar de website ([Over Ons - Green Business Club - Beatrixkwartier](#)).

Green Business Club Utrecht (GBCU)

RVO is binnen de Green Business Club Utrecht (GBCU) een van de 18 participanten rondom het stationsgebied Utrecht Centraal. Deze Green Business Club heeft als missie:

- Een duurzaam gebied dat toekomstbestendig en goed voor het milieu is;
- Een levendig gebied is met ruimte voor kennisuitwisseling en activiteiten;
- Een fysiek groen en schoon gebied.

We hebben zitting in de werkgroep energie en nemen deel aan de activiteiten van de club.

In het jaar 2023 zijn er diverse activiteiten georganiseerd. Voor de uitwerking en rapportages verwijzen wij naar de website ([Samenwerken aan een duurzaam en leefbaar stationsgebied Utrecht \(greenbusinessclub.nl\)](#)).

Dit is een publicatie van:

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL Den Haag
Postbus 93144 | 2509 AC Den Haag
T +31 (0) 88 042 42 42
[Contact](#)
www.rvo.nl

Deze publicatie is tot stand gekomen in opdracht van het het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | mei 2024

Publicatienummer: RVO-098-2024/RP-CORP

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) stimuleert duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. Met subsidies, het vinden van zakenpartners, kennis en het voldoen aan wet- en regelgeving. RVO werkt in opdracht van ministeries en de Europese Unie.

RVO is een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.